

Temanotat

Afghanistan: Taliban – organisasjon, kommunikasjon og sanksjoner (del I)

Forsidebilde: Bilde av Taliban som slår en kvinne fordi hun tok av burkaen sin på offentlig sted. Bildet er fra en film tatt av RAWA med skjult kamera 26. august 2001 (kilde: RAWA u.å.).

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

The Taliban is an umbrella organization comprising loosely connected insurgent groups, including more or less autonomous groups with varying degrees of loyalty to the leadership and the idea of The Islamic Emirate of Afghanistan. The Taliban's organisational structure is hierarchical, with an *Amir ul-Muminin* (Commander of the Faithful) on the top. He gives moral, religious and political statements, oversees judges, courts, and political commissions, assigns shadow governors and is in command of the military organization.

SAMMENDRAG

Taliban er en paraplyorganisasjon for det afghanske opprøret, og består av en rekke selvstyrte grupper med varierende grad av lojalitet til ledelsen og ulikt forhold til ideer om Det islamske emiratet Afghanistan. Talibans organisasjonsstruktur er hierarkisk, med en *Amir ul-Muminin* (De troendes leder) på toppen. Han gir moralske, religiøse og politiske uttalelser, overvåker dommere og domstoler, utnevner skyggeguvernører og er øverstkommanderende i den militære organisasjonen.

INNHold

1. Innledning	6
1.1 Talibanregimet frem til 2001	7
1.2 Taliban etter 2001	7
1.3 Taliban ved årsskiftet 2015-16	8
2. Det islamske emiratet Afghanistan (IEA)	11
2.1 Nettverk av grupper med ulike motiv	11
2.2 Styrker – mobiliseringskapasitet	12
2.3 Organisasjonsstruktur	14
2.4 Taliban-lederskap i Pakistan og Iran	14
2.4.1 Quetta-shuraen (QS)	15
2.4.2 Militære shuraer – regionale kommandoenheter	16
2.4.3 Endringer og splittelser i organisasjonen	17
2.4.4 Mashhad Office	17
2.4.5 Sentrale fagkomiteer/fagråd	17
2.5 Taliban-lederskap i Afghanistan	18
2.5.1 Provinsguvernører	18
2.5.2 Provinsråd	19
2.5.3 Distriktsguvernører	19
2.5.4 Kommandanter for celler på landsbynivå/militser	19
2.6 Funksjon og stabilitet	20
2.7 Særforvaltning	20
2.7.1 Justisvesen	20
2.7.2 Skattelegging	23
3. Myndighetsutøvelse – reell myndighet	25
3.1 Talibankontroll vs. myndighetskontroll	25
3.2 Informasjon – realiteter	25
3.3 Oversiktskart	26
4. Referanser	30

1. INNLEDNING

Taliban har preget utviklingen i Afghanistan i to perioder; én før og én etter 2001. I den første, fra 1994, var organisasjonen i lange perioder i posisjon og definerte seg selv som nasjonal myndighet. I den påfølgende, har organisasjonen, blant annet sammen med Haqqani-nettverket (Jalaluddin Haqqani), Hizb-e-Islami (Gulbuddin Hekmatyar), al-Qa'ida og andre lokale og utenlandske grupper, utgjort væpnet opposisjon mot myndighetene i Kabul. Dette notatet tar utelukkende for seg Taliban i den siste perioden, det vil si fra 2001 til 2016.

UDI og UNE har ved flere anledninger reist ulike spørsmål knyttet til Talibans organisasjon og virksomhet i denne perioden; rundt organisering, intern kommunikasjon, rekruttering, mobilisering, strategi og maktutøvelse, og hvilken betydning dette har for den afghanske sivilbefolkningen.

En del spørsmål handler om formidling av informasjon mellom enheter som opererer i Kabul og grupper i andre områder av landet. Har nettverket et etterrettings-, kommunikasjons- og organisasjonsapparat som er egnet til å identifisere enkeltpersoner og deres bevegelser internt i Afghanistan? Er det sannsynlig at informasjon om enkeltpersoner, med noen form for systematikk, formidles fra grupper som opererer i de ulike provinsene til operative enheter i Kabul? Aktiveres nettverkets etterretning om en person forlater et område, eksempelvis i Helmand, på grunn av en konflikt med Taliban lokalt? I tilfelle; sporer Taliban-enheter i Kabul opp personer fra landsbygda eller byer i andre provinser med sikte på å sanksjonere uønsket adferd og straffe? I så fall; foreligger det informasjon om i hvilken grad Taliban i Kabul faktisk ilegger sanksjoner mot enkeltpersoner fra andre områder av landet?

En annen problematikk som fremstår som sentral er nettverkets rekrutteringsrutiner. Har Taliban en enhetlig rekrutteringspolitikk, og i hvilken grad implementeres denne av de ulike Talibangrupperingene rundt om i landet? Rekrutter nettverket ved bruk av trusler og tvang? Rekrutteres mindreårige? I tilfelle; rekrutteres mindreårige ved tvang? I så fall, hva slags tvangsmidler benyttes? Er det regionale forskjeller eller forskjeller mellom ulike grupper innenfor nettverket? I hvilken grad rekrutteres hazaraer?

Notatet er en oppdatering og en utvidelse av en Landinfo-respons fra januar 2010; *Afghanistan: Taliban: organisasjonsform, kommunikasjon og fare for sanksjoner*. Intensjonen er ikke å gi et fullstendig eller uttømmende bilde av Taliban pr. 2016, men å presentere informasjon og perspektiv som er relevant for de spørsmål utlendingsforvaltningen arbeider med. Notatet er i hovedsak basert på åpne, offentlig tilgjengelige kilder, og informasjon som Landinfo har innhentet i forbindelse med flere besøk i Afghanistan, sist i april 2016. Flere av kildene er anonymisert og verken referert med navn eller organisasjonstilknytning. Dette er i all hovedsak gjort etter samtalepartnernes eget ønske og primært for å ivareta deres sikkerhet.

Denne rapporten er delt i to. Del I dreier seg i all hovedsak om organisatoriske forhold, mens del II behandler rekruttering, innsamling av etterretning om enkeltpersoner og indre justis i organisasjonen.

1.1 TALIBANREGIMET FREM TIL 2001

Etter at PDPA¹-regimets fall i 1992 utviklet det seg en kaotisk og svært voldelig borgerkrig mellom de ulike Mujahedin-grupperingene som hadde nedkjempet det sovjetstøttede kommuniststyret. Anarki og omfattende voldshandlinger skapte utrygghet og påførte sivilbefolkningen store lidelser. De materielle ødeleggelsene var betydelige, spesielt i Kabul.

Myndighetsfravær, krigshandlinger og lovløshet skapte grobunn for Taliban, som raskt viste seg i stand til å etablere ro og orden. Kjernen i Taliban var frustrerte religiøse og politiske ledere, mange med Mujahedinbakgrunn og forbindelser til pakistansk etterretning, og religiøst bevisste fotsoldater, rekruttert i afghanske flyktningeleirer i Pakistan.

Taliban gjorde seg først gjeldende i Kandahar høsten 1994, men fikk i løpet av få måneder kontroll over nær en tredel av Afghanistans provinser, inkludert enkelte distrikter nær Kabul. Talibans fremganger hadde bred folkelig støtte; først og fremst fordi organisasjonen fikk slutt på kamphandlinger og overgrep, både fra Mujahedin og rene kriminelle grupper.

I september 1996 falt Kabul, og Taliban inntok regjeringskontorene. Det islamske emiratet Afghanistan – *Da Afghanistan Islami Amarat* – ble etablert. Kampene mot enkelte av Mujahedin-gruppene med ikke-pashtunsk tilhørighet, under paraplyen Nordalliansen, fortsatte, og Taliban klarte aldri å etablere stabil kontroll over hele Afghanistan. Talibanregimet falt som en følge av sin posisjonering i konflikten mellom al-Qa'ida og USA, repressiv og inkompetent myndighetsutøvelse og manglende politisk og økonomisk utvikling i Afghanistan.

1.2 TALIBAN ETTER 2001

Gjenoppbyggingen av og statsbyggingen i Afghanistan initiert ved Bonn-avtalen i 2001 ble ganske tidlig preget av maktvakuum, populisme, korrupsjon og et dysfunksjonelt politi og rettsvesen. Begrenset økonomisk utvikling for folk flest, sivile tap og omkostninger i tilknytning til sikkerhetsoperasjoner har bidratt til redusert tro på og støtte til statsbyggingsprosjektet i befolkningen; og antagelig også til fremveksten og en kontinuerlig styrking av Taliban² i hele perioden fra 2006. Den afghanske sivilbefolkningens tradisjonelle skepsis til innblanding utenfra har stadig blitt tydeligere (Dorransoro 2009).

Den kjennskap Landinfo har om det Taliban som utviklet seg i Afghanistan etter 2001 indikerer at bevegelsen har gjennomgått en form for modernisering med hensyn til egen og andres bruk av teknologi. Taliban benytter moderne kommunikasjons-teknologi bruker satellitt-telefon, har egne nettsider, osv. Mobiltelefon blir stadig viktigere og har delvis erstattet satellitt-telefonen. I felt benyttes kortbølgeradio til å koordinere angrep. Etnisitet og religiøs forankring er til en viss grad tonet ned. En markant majoritet av Talibans ledere og kadre er etniske pashtunere, men bevegelsen kan verken karakteriseres som etno-nasjonalistisk eller stammebasert. Selv om

¹ People's Democratic Party of Afghanistan.

² 2006 er ikke et starttidspunkt, men et år da det ble registrert markant større opprørsaktivitet sammenliknet med de foregående. Allerede i 2002-3 så en de første klare tegnene til oppbygging og organisering av militær motstand.

stammene Ishaqzai, Noorzai and Alizai er relativt overrepresentert i ledelsen og blant kaderne, har

Clan and tribal identity [...] never been the sole criteria for membership or leadership. The Taliban have never been able to mobilize a whole tribe or a clan for their cause (Siddique 2014).

Ved siden av den ledende Quetta-shuraen, har to strukturer eller maktsentre stått sentralt i Taliban-organisasjon etter 2001; Miram Shah-shuraen (Haqqani-nettverket) og Peshawar-shuraen, jf. kapittel 2.3.1.

Talibans agenda er klart definert og først og fremst lokal; å avsette regjeringen og reetablere «Taliban-styre»:

The goals of the Afghan Taliban have not changed since the beginning of the ISAF mission in Afghanistan, as demonstrated by its statements to the media and its actions in controlled areas. The Taliban sees itself as a government in exile. Its leadership continues to demand that international forces completely withdraw from Afghanistan and an Islamic government be established in the country (McNally & Bucala 2015).

Organisasjonen har imidlertid moderert sine aspirasjoner om maktmonopol, og indikert at den er villig til å styre i samarbeid med andre (Siddique 2014). Taliban har ikke internasjonale aspirasjoner i form av et «overnasjonalt» kalifat, og skiller seg i så henseende både fra pakistansk Taliban, Tehreek-e-Taliban Pakistan (TTP), al-Qa'ida og grupper som er lojale til den regionale grenen av IS, Wilayat Khorasan.

Taliban fremstår i dag som en fleksibel organisasjon med et etterretningsapparat og en militær organisasjon som har kapasitet til å gjennomføre komplekse angrep i hele landet, også i områder med svært høy beredskap. Omfanget av opprørs-initierte angrep og aksjoner illustrerer at organisasjonen har økt sin slagkraft betydelig, og at nedskaleringen av det internasjonale militære nærværet ikke har endret organisasjonens posisjon.

1.3 TALIBAN VED ÅRSSKIFTET 2015-16

Den sentrale lederskikkelsen i Taliban, Mullah Omar, ble i 2015 erklært død både av afghanske myndigheter og sentrale Talibankommandanter. Mullah Omar døde antagelig allerede i 2013 på et sykehus i Karachi. Akhtar Mohammad Mansour kunngjorde sitt lederskap nokså umiddelbart etter bekjentgjøringen av Omars død. Mansour var i sin tid Talibans transportminister og senere skyggeguvernør i Kandahar, og han har vært sentral i Talibans internasjonale dialog.

Flere lederskikkelser og organisasjoner uttrykte nokså umiddelbart sin støtte til Mansour, blant andre en av Talibans grunnleggere, Sami Ul Haq (Khaama Press 2015), al-Qa'idas leder Ayman al-Zawahiri (Reuters 2015) og Jalaluddin Haqqani.³ Sistnevntes sønn, Sirajuddin, sitter i Talibans sentralledelse (Roggio 2015). Andre innen bevegelsen stilte seg avventende, for eksempel Herats skyggeguvernør Sheikh Abdul Manan Niyazi (Qazi 2015) og medlemmer av Mullah Mohammad Omars familie (e-post, diplomatisk kilde i Kabul august 2015), mens lederen av Qatar-kontoret Tayyeb Aghas (BBC 2015), de sentrale kommandantene Mullah Adbul

³ Ifølge flere kilder døde J. Haqqani av sykdom allerede i 2014.

Zakir, Mullah Hasan Rahmani og Mohammad Rasool, tidligere skyggeguvernør Mullah Abdul Manan Niazi og eks-innenriksminister Mullah Abdul Razaq (Ahmad 2015) ikke støttet Mansour. Så langt er det Rasools gruppe som klarest, og også militært, har utfordret Mansour. Samtidig som det er registrert trefninger mellom Talibangrupperinger og enkelte grupper har etablert seg under IS-banneret, har ikke noen klar alternativ fraksjon utkrystallisert seg. Mye tyder på at tidligere TTP-kommandanter har en sentral rolle i gruppene som opererer under IS-banneret. En av de fremste eksperter på det afghanske opprøret, Antoni Giustozzi (samtaler i Oslo, november 2015), mener at Taliban står i en limbosituasjon, og at prosessen rundt lederskiftet har ført til stor usikkerhet om lederskapets forankring innenfor opprørsbevegelsen.

En tidligere talibaner som har sluttet seg til IS i Nangarhar, sier:

Lots of Taliban fighters in Nangarhar are disillusioned. [...] The revelation last summer that its leader Mullah Omar had died two years earlier caused huge upheavals in the organisation. [...] The new leaders of the main body of the Taliban are almost exclusively from the south of Afghanistan. In a country where local and tribal allegiances are incredibly strong, that's left many Taliban members from other regions feeling disenfranchised and provided fertile ground for IS (BBC 2016).

Talibans modus operandi er fremdeles kjennetegnet av selvmordsaksjoner, raketangrep, veibomber og høyprofilerte og komplekse aksjoner, som angrepet mot parlamentet i Kabul den 22. juni i 2015 og angrepet mot den nasjonale sikkerhetsmyndigheten, National Directorate of Security (NDS), i Pul-e-Mahmud i Kabul i april 2016, da nærmere 400 ble drept eller skadet.

Etter at Mansour ble annonsert som leder, er det gjennomført flere større, komplekse operasjoner (Koebl 2015). Offensiven mot Kunduz i september er så langt den mest omfattende hva gjelder kontroll over et sentralt byområde, og innebærer også et signal om et sterkt og konsekvent lederskap.⁴ Sammenliknet med 2014 ble det i 2015 registrert en økning i konfliktrelatert vold tilskrevet opprørerne, samtidig ble det registrert en reduksjon i sivile tap (drepte og skadde) som følge av opprørs-initiert vold i 2015. Det er ca. 10 % reduksjon sammenliknet med 2014 (UNAMA 2016, s. 4), men ingen markant endring i lys av at afghanske styrker overtok sikkerhetsansvaret etter NATO/ISAF 1. januar 2015 ved overgangen til Resolute Support Mission (RSM) «to provide further training, advice and assistance for the Afghan security forces and institutions» (NATO 2015).⁵

Omfanget av Talibans konvensjonelle militære slagkraft har økt og øker, spesielt i sør og øst. Giustozzi (møte i Oslo, november 2015) mente at en vesentlig årsak er at Taliban hadde blitt tilført betydelige midler, blant annet fra Saudi Arabia, for å sikre Mansour en sterk posisjon og å forhindre splittelser i opprørsbevegelsen. Giustozzi synes å mene at kapasiteten til å avlønne er av avgjørende betydning for Talibans militære styrke, og at økonomi spiller en avgjørende rolle for flertallet av de som

⁴ Offensiven mot Kunduz skal ha vært initiert av Talibans øverste lederskap. Samtid skal lokale væpnede grupper og militser som ikke var under Talibans kommando ha vært involvert i omfattende plyndring av banker, butikker, frivillige organisasjoner og offentlige kontorer.

⁵ For en mer detaljert gjennomgang utviklingen vises det til Landinfos temanotat *Afghanistan: Generell sikkerhet og veisikkerhet* (Landinfo 2015c).

verves. Konvensjonelle angrep mot de nasjonale sikkerhetsstyrkene øker i omfang, og slike angrep utgjør en økende andel av de opprørs-initierte sikkerhetshendelsene som registreres. Dette har påvirket de sivile tapene i noen, men, så langt, svært begrenset grad.

Lederskiftet bidro til endrede relasjoner mellom de sentrale maktsentra og til etableringen av nye. Quetta-shuraen, Mansours base, ble styrket, men Peshawar-shuraen, hvor et flertall ikke støtter Mansour, ble finansielt svekket, Miram Shah-shuraens rolle er fremdeles først og fremst av militær karakter, og et flertall i dette nettverket er positive til Mansour. Quetta-shuraen har hatt et «kontor» i Mashhad i Iran. Kontoret har – støttet av iranske myndigheter – signalisert at det har en uavhengig posisjon. Dette må, ifølge Giustozzi, ses i sammenheng med Saudi Arabias støtte til Quetta-shuraen. Iran-støttede miljøer skal i samarbeid med medlemmer av både Peshawar- og Miram Shah-shuraen forsøke å etablere en parallell shura i Quetta.

En FN-kilde (samtale i Kabul, april 2016) hevder å ha informasjon som bekrefter at Mansour ble skadet i et angrep i 2015. Ifølge kilden døde Mansour 8. desember 2015 og skal ha blitt gravlagt i Zabul-provinsen. En annen internasjonal organisasjon (samtale i Kabul, april 2016) bekrefter at Mansour ble skadet i Quetta i desember 2015, men har ikke informasjon om hans status pr. i dag. Mansour ble ikke nevnt i kunngjøringen av våroffensiven 2016, og han har ikke blitt nevnt i andre offentlige uttalelser fra Taliban siden desember 2015. Ifølge FN-kilden ledes Taliban av Mullah Haibatullah i påvente av forankring av et nytt lederskap i organisasjonen. Å sikre konsensus rundt et nytt lederskap er nødvendig for å forhindre en situasjon tilsvarende den som oppsto etter Omars død.

Landinfo mener at det ikke er noe som taler for at det nye lederskapet, eller et eventuelt nytt, vil medføre store endringer i Taliban politiske og militære strategi. Denne vurdering er langt på vei en forutsetning for det nedenstående. Samtidig er det klart at lederskiftet og eventuell intern uro om et nytt lederskap, i kombinasjon med andre usikre forhold og omstendigheter, for eksempel klimaet mellom Pakistan og Afghanistan, Irans og Saudi Arabias disposisjoner, Talibans forbindelse til al-Qa'ida,⁶ IS-etablering i Afghanistan⁷, den interne dialogen i Taliban og forbindelsen til afghanske myndigheter, samt utviklingen av sikkerhetssituasjonen (spesielt karakteren av angrep mot mål i Kabul), har bidratt til at sannsynligheten for endringer innenfor Taliban – eller hele opprørsbevegelsen i Afghanistan – er større pr. mai 2016 enn den var for relativt kort tid siden.

⁶ Rask anerkjennelse fra Haqqani (Sirajuddin sitter i al-Qa'idas sentrale shura) og al-Zawahiri.

⁷ Afghanske myndigheter har uttrykt bekymring for den posisjonen lokale grupper som har signalisert lojalitet til IS har fått i løpet av relativt kort tid. Flere grupperinger fra Bajaur, Dir og Waziristan i Pakistan (TTP-splittelse) og lokale grupper fra Kunar, Nangarhar, and Logar (Taliban-splittelse) har sverget lojalitet til IS under banneret Wilayat Khorasan. Institute for the Study of War (ISW) mener at flere distrikter («at least seven districts») kom under IS-kontroll høsten 2015 (McNally & Bucala 2015).

2. DET ISLAMSKES EMIRATET AFGHANISTAN (IEA)

2.1 NETTVERK AV GRUPPER MED ULIKE MOTIV

Taliban, offisielt Det islamske emiratet Afghanistan (IEA), er den klart største opprørsgruppen i Afghanistan. IEA utgjorde i 2013 rundt 80 % av den væpnede motstanden mot regimet (Giustozzi 2012b).

Etter 2001 har Taliban fremstått som et nettverk bestående av flere relativt autonome kommandanter/grupper, men med en sentral ledelse. Giustozzi beskriver Taliban som et nettverk av nettverk. Nettverket er tuftet på religion og tradisjonell pashtunsk rett, men samarbeidet er antagelig i betydelig grad et resultat av en lokal politisk kultur med sterke tradisjoner for allianser for å styrke lokale posisjoner. Giustozzi har tidligere beskrevet nettverkene i de to områdene Taliban står sterkest, sør og øst, forskjellig:

The nature of these networks in the south is predominantly religious, and the typical commander is a mullah or a religious student (talib), although he might recruit on a tribal or sub-tribal basis. In the east (Peshawar shura), former mujahideen and other non-clerical elements have a larger presence, even in leadership positions, but the structure is still network oriented (Giustozzi 2012b).

Det overordnede målet er å avsette regjeringen i Kabul, og etablere Afghanistan som et selvstendig shariatstyrt emirat. President Ghani's styre anses som illegitimt og en marionett for utenlandske interesser. Voldsbruken konstituerer legitim jihad, og alle talibanere er å regne som mujahedin. Taliban identifiserer mål som står i ledtog med regjeringen, primært:

- nasjonale sikkerhetstyrker (hæren, politiet og etterretningstjenesten)
- internasjonale militærstyrker
- myndigheter - politikere, embetsmenn og ansatte i staten
- andre som til enhver tid anses som samarbeidspartnere eller støttespillere til de tre førstnevnte (Landinfo 2015b)

Propaganda og synlighet i internasjonale medier anses som et viktig virkemiddel. Taliban bruker store ressurser på spektakulære, høyprofilerte angrep i de store byene, særlig i Kabul.

Samtidig spiller ulike lokale omstendigheter og lokal maktkamp antagelig en vesentlig rolle både for enkeltpersoners⁸ og gruppers tilslutning til nettverket; ikke primært tradisjon, religion eller spørsmål om nasjonal styring. Anne Stenersens beskrivelse av variasjonen i enkeltpersoners motiver for å slutte seg til Taliban, gjelder antagelig også for gruppers tilslutning:

In one end of the scale are those motivated by ideology and religion alone, and on the other end are those fighting for money or other pragmatic reasons (Stenersen 2010).

⁸ Individuelle valg relatert til tilslutning til lokale væpnede grupper og kommandanter er antagelig betydelig begrenset av en kollektivistisk kultur hvor individet i liten grad har rom til å operere fritt..

Det er bred enighet om at Taliban har tilknytning til kriminelle nettverk. I en rapport til Sikkerhetsrådet fra februar 2015 fra en FN-nedsatt gruppe (The Analytical Support and Sanctions Monitoring Team) som har monitorert Taliban over flere år, heter det:

While the Taliban have cooperated with criminal networks in Afghanistan since the 1990s, their involvement in criminal activity, including narcotics trafficking, illicit mining, collusion with “transport mafias” and kidnapping for ransom, appears to be increasing. The scale and depth of this cooperation is new, and builds on decades of interaction between the Taliban and others involved in criminal behaviour (UN Security Council 2015).

Talibans ledelse har fortløpende arbeidet for å øke den sentrale ledelsens kontroll. Generelt har det lyktes bedre i områdene ved den pakistanske grensen, blant annet fordi det her er lettere å konsultere lokale ledere. I områder hvor det militære presset er mindre har den sentrale kontrollen tradisjonelt vært sterkere, for eksempel i Zabul og Ghazni (Giustozzi 2012b), mens lokale kommandanter har stått tilsvarende friere i områder hvor de militære utfordringene er større.

2.2 STYRKER – MOBILISERINGSKAPASITET

Oppdatert og riktig informasjon om Talibans mannskapsstyrke er ikke tilgjengelig. Antonio Giustozzi, mente at Taliban disponerte mellom 6000 og 10 000 aktive soldater i 2007 (Giustozzi 2007, s. 34-37; Afshar, Samples & Wood 2008, s. 65). Omfanget av opprørsaktivitet i de påfølgende årene tilsier at opprørs militære slagkraft har økt. Tre år senere, i 2010, anslo Giustozzi at antallet fulltidsmobiliserte hadde økt til «at least 15000» (Giustozzi 2010).

I forbindelse med Landinfos besøk i Kabul i november 2013 mente en lokal kilde at det bare i Ghazni opererte mellom 2500 og 3000 Talibansoldater. PRIO-direktør Kristian Berg Harpviken antydte at 15 000 fulltidsvervede var under Talibans kommando i 2013:

There is no way to be certain about their numbers, but estimates indicate that they have some 15,000 full time fighters within their ranks, and at least as many fighting part-time (Domínguez 2013).

Landinfo mener at antallet drepte opprørere i perioden etter 2001, holdt opp mot informasjon om omfanget av sikkerhetshendelser, opprørsangrep samt sivile og militære tap, illustrerer Talibans rekrutteringsgrunnlag, slagstyrke og evne til å vedlikeholde og øke sin militære kapasitet.

Det foreligger ikke etterrettelige tall for antallet drepte/skadde opprørere, kun estimer. Antagelig er mellom 30 000 og 40 000 opprørere drept de siste 15 årene. Afghanske myndigheter hevdet i 2014 at over ti opprørere blir drept hver dag (Dawi 2014). I samtale med Landinfo estimerte en diplomatisk kilde Talibans tapstall til å være om lag 12 000 mann pr. år (Landinfo 2015c, s. 14). Samtidig har omfanget av konfliktrelaterte angrep initiert av opprørere økt hvert⁹ år i de siste fem, seks årene (Landinfo 2015a). Landinfos gjennomgang av tall fra UNAMA for de 5-6 siste år

⁹ Landinfo ser bort fra perioden 2012-2013, i det denne ikke endrer den entydige utvikling i retning av markant flere angrep.

viser at nær 15 000 sivile er drept. Tallene for sivile tap og militære tap har gått i samme retning; flere liv går tapt, år om annet (UNAMA 2016). President Karzai opplyste i mars 2014 at nær 30 000 soldater var drept eller skadet siden 2004 (AFP 2014), mens de totale tapstallene for de internasjonale styrkene pr. 2015 var 3512 (iCasualties u.å.).

Enkelte mener at Talibans slagstyrke i dag er betydelig. Afghanistanstankjenneren Matt Waldman hevdet i 2014 at

In the mid-2000s the Taliban was generally estimated to have 10,000-20,000 fighters. [...] the movement is now believed to have up to 60,000 core fighters; it launched more than twice as many attacks in 2012, after the U.S. surge, than it did in 2008 (Waldman 2014).

Det er usikkert hva *core fighters* eksakt referer til. Det kan imidlertid slås fast at Taliban i tillegg til de heltidsmobiliserte har en betydelig reserve som kan aktiviseres ved særskilte anledninger. Nettverket kan mobiliseres ad hoc, både som soldater, informanter og som støttespillere som bidrar med forsyninger, utstyr og innkvartering. Talibans posisjon i enkelte områder i sør og øst er i perioder antagelig så sterk at den gir en viss anledning til å forvalte lokale ressurser (opptre som myndigheter). Council on Foreign Relations mener at

[...] the Taliban [...] holds sway over civilians near its strongholds in the country's south and east (CFR 2014).

Giustozzi (samtale i Oslo, november 2015) hevder også at Taliban har rekruttert betydelige mannskaper, særlig det siste året. Han mener at Talibans samlede mobiliseringskapasitet ligger nærmere 150 000, og anslår kjernestyrken, som han omtaler som *full time fighters*, til mellom 40 000 og 60 000 kadre. Styrken er profesjonell, og kan mobiliseres i alle områder av landet. Resten av mannskapene, som han refererer til som *local Taliban*, består av ulike grupper som opererer i sine opprinnelsesområder og som er operative ved behov. Giustozzi mener at Taliban nå kan ha så mange som 250 000 personer på sine «lønningslister».

Det at Taliban i mange områder ikke er annet enn en gruppe med lokal tilhørighet som har endret lojalitet, åpner for fleksibilitet i form av sesong- eller skiftarbeid. Soldatene er hjemme samtidig som de arbeider for Taliban; de veksler mellom militære oppdrag og arbeid på åkrene eller i basaren. Det hersker ulike oppfatninger om hvorledes avlønningen foregår, men Giustozzi mener avlønningen er generelt relativt god, 8-10 USD pr. dag (samtale i Oslo, november 2015).

Det er i tråd med historiske erfaringer, og for så vidt afghansk politisk kultur, at utfasingen av det internasjonale militære engasjementet og sikkerhetstyrkenes svekkede posisjon har ført til at stadig flere lokale kommandanter allierer seg med aktøren i frammarsj; Taliban. Likeledes at den kjensgjerning at afghanske myndigheter i begrenset grad leverer utviklingsmuligheter, bidrar til et positivt rekrutteringsklima. Giustozzi peker på at andre forhold også påvirker rekrutteringen gunstig, blant annet Pakistans intensiverte kamp i FATA¹⁰ og at sentrale donorer, som Saudi Arabia, har økt sine bidrag til Quetta-shuraen. Giustozzi mener i

¹⁰ Federally Administered Tribal Areas, en halvautonom region av Pakistan som grenser til Afghanistan.

forlengelsen av det at det først og fremst er styrken under kommando fra Quetta som har bidratt til mannskapsøkningen. Han mener at både Miram Shah-shuraen og Peshawar shuraen har¹¹ fått redusert sin militære slagkraft.

Det er åpenbart at ingen kjenner Talibans mobiliseringskapasitet og at alle tall er estimater basert på spekulasjoner rundt begrenset verifiserbar informasjon. Giustozzis anslag er høye, og det kan stilles spørsmål ved hva som regnes som *local Taliban*, men det fremstår ikke som usannsynlig at Taliban i dag kan mobilisere en styrke på godt over 100 000 mann.

2.3 ORGANISASJONSSTRUKTUR

I lys av de ressurser internasjonale og nasjonale sikkerhetsstyrker har bundet opp og myndighetens virkeområde, kan Taliban sies å ha utviklet en effektiv militærorganisasjon i perioden etter 2001. Organisasjonen har samtidig forsøkt å etablere en ikke-militær forvaltning, blant annet for å skape tillit til og legitimere IEA som et fremtidig styringsalternativ. Denne strukturen kan bidra til å løse folks daglige problemer, men har antagelig også potensiale til å kontrollere dem. Den kjennskap Landinfo har pr. 2016, indikerer at Talibans organisasjon først og fremst er designet for kommando og kontroll over situasjonsbestemt militær virksomhet, og i mindre grad er egnet eller i stand til forutsigbar forvaltning av normer, politikk og ressurser for samfunns- og statsbygging.

Det hersker usikkerhet rundt organisasjonsstrukturen, dens permanens og hvorledes den fungerer, samtidig som det er klart at enkelte institusjoner eksisterer i et hierarki med regionale (*zone*¹²), provins-, distrikts- og landsbynivåer under en sentral religiøs/politisk ledelse, Quetta-shuraen. Talibans Code of Conduct – Layha – antyder organisasjonsstrukturen i §§ 34-39 (Johnson & DuPee 2012).

Det naturlig å trekke et slags geografisk skille mellom en sentral og en lokal ledelse. Den sentrale ledelsen opererer fra Pakistan, mens den lokale ledelsen er lokal. Det fleste av de institusjonene og rollene som beskrives nedenfor passer inn i den strukturen som antydes i Layha (Clark 2011, Johnson & DuPee 2012).

2.4 TALIBAN-LEDERSKAP I PAKISTAN OG IRAN

Taliban er etablert både i og utenfor myndighetskontrollerte pashtunske områder i Pakistan; blant annet i Nord-Waziristan, i Peshawar og ellers i FATA, og i Quetta. Sentrale Taliban-grupperingers forbindelseslinjer til deler av det pakistanske myndighetsapparatet gjør det mulig for organisasjonen å operere med base i Pakistan (Aziz 2014). Det er også etablert en forbindelse til Iran, og organisasjonen er også etablert der.

I den grad man kan referere til formaliteter i omtalen av Taliban, er bevegelsen organisert som et hierarki av formelle posisjoner med et tydelig lederskap på øverste nivå. Det avleirer et inntrykk av en organisasjon med en relativt klar struktur for styring, forvaltning av ressurser og implementering av strategi og politisk/rettslig program. § 40 i Layha¹³ antyder hierarkiet, og de ulike forvaltningsnivåene:

¹¹ Se nedenfor, del 2.1.3.1.

¹² Begrepet *zone* brukes i Layha, IEAs grunnleggende retningslinjer.

¹³ Se kapittel 1.2.

The mujahedin must obey their group leader; group leaders must obey their district leaders; district leaders must obey the senior provincial officials; senior provincial officials must obey their head of the zone; heads of the zones must obey the Imam and his Nayeib. This is a religious duty if [the order] is in accordance with shari'a (Clark 2011).

2.4.1 Quetta-shuraen (QS)

Quetta-shuraen er IEAs øverste råd og skal bestå av et lederråd (*Rahbari shura*) og en rådgivende forsamling (*Majlis al-shura*). De fleste medlemmene i lederrådet, antagelig omkring 20, er veteraner som hadde sentrale posisjoner i Talibanstyret på slutten av 1990-tallet. Mange er mullaer eller islamsk rettslærde med Deobandi-bakgrunn¹⁴. Quetta-shuraen trekker opp retningslinjer og strategi for Taliban i hele Afghanistan. Hovedfokus er opprørsaktivitet og militærstrategi, og shuraen har et særskilt ansvar for de regionale Talibangruppene i de pashtunske kjerneområdene i Helmand og Kandahar.

The Quetta leadership gives general guidance to the organization at the beginning of the spring fighting year and indeed, through-out the fighting seasons. The operational orders typically appear in the form of a planned offensive [...] (Dressler & Forsberg 2009).

Kommunikasjonen med kommandanter i felt foregår både ved konsultasjoner i Quetta, på satelittelefon, radiosamband og over internett:

It is likely that the QST's central command and control is weaker as operations and attacks are conducted at the village-level. Low-level commanders and small-unit leaders (no less than five personnel) likely operate with a higher degree of autonomy because of the nature of their operations (Dressler & Forsberg 2009).

En norsk Afghanistan-forsker mener at selv om lokale kommandanter har stor grad av frihet, både med hensyn til forvaltning og militære disposisjoner, respekterer og retter de seg stort sett etter budskap og ordre fra Quetta-shuraen (seminar Landinfo, november 2013). En kilde antyder at de som oppholder seg i Pakistan i perioder er mer tilbøyelig til å handle i tråd med ledelsen enn de som har base i Afghanistan. De komplekse og koordinerte angrepene er planlagt og godkjent av lederskapet, og lite taler for at kommandolinjene i forbindelse med slike aksjoner, for eksempel i sentrale områder i Kabul, ikke fungerer godt. Forsker ved FFI, Anne Stenersen, mener at lederskapet fremstår som enhetlig og sterkt i forbindelse med store ambisiøse og komplekse angrep. Samtidig er de fleste Afghanistan-eksperter samstemte om at «budskapene» fra sentralt hold ikke nødvendigvis blir implementert lokalt. Mange av Landinfos samtalepartnere i de seneste år har antydnet at Talibans nettverkfellesskap kun er basert på et felles fiendebilde. Sentrale kommandanter i de ulike nettverkene opererer med en betydelig grad av uavhengighet. Haqqani-nettverkets selvstendighet illustrerer at den sentrale kontrollen både er labil og temporær. Haqqani støtter Talibans lederskap, mens han selv har liten støtte blant sentrale ledere i Peshawar-shuraen.

¹⁴ Deobandi er en reformistisk bevegelse innenfor sunni-islam.

Shuraen i Quetta fremstår som en eksilregjering og har etablert skyggeadministrasjon på flere forvaltningsområder. Shuraen har siden 2006 utgitt generelle retningslinjer for oppstanden mot regimet i Kabul; Talibans Code of Conduct, Layha.¹⁵ Det er nedsatt en rekke komiteer med ansvar for fagområder som ikke er opprørsrelatert; som kultur, finans, flyktninger, utdanning, etc. (Roggio 2010). Det er altså – formelt sett – etablert en forvaltningsstruktur og beslutningsprosedyrer. Det er imidlertid uklart og usikkert i hvilken grad slike rammebetingelser reflekteres i realiteter, og hvilket operativt potensiale strukturene har. Likeledes er det uvisst hvorvidt shuraen/nettverket har kapasitet, kompetanse og posisjon til å skille sivil administrasjon fra militær aktivitet/militærstrategi.

Landinfos inntrykk er at det først og fremst er personlige nettverk mellom (makt)personer og kapasitet til å treffe beslutninger lokalt som er avgjørende for Talibans eksistens, styringspotensiale og militære operasjonskapasitet.

2.4.2 Militære shuraer – regionale kommandoenheter

Inntil nylig har det stått fire eller fem regionale shuraer under Quetta-shuraen. Enkelte omtaler disse som War Zone Commissions. Dette er sentralt ledede nettverk med overordnet ansvar for operasjoner innenfor spesifikke geografiske områder, og er en form for regionale kommandoenheter. Shuraene synes ikke å ha, på samme måte som *Rahbari shura*, administrative og politiske funksjoner. Giustozzi har gitt uttrykk for at shuraene har stor grad av selvstendighet:

There are four “regional commands” of the Taliban (southern Afghanistan, southeastern Afghanistan, eastern Afghanistan, western Afghanistan), which have a great degree of autonomy in planning and implementation. These do not coincide with the different networks, although in some cases they can come quite close to being the same (Giustozzi 2010).

Minst fire regionale shuraer eller kommandoenheter har base i Pakistan, i henholdsvis Quetta, Peshawar, Miram Shah i Nord Waziristan (Haqqani) og Gerdi Jangal i Baluchistan. Quetta-komiteen har ansvaret for operasjoner i greater Kandahar i sør, helt opp til Herat i vest, Peshawar i øst og nordøst, mens Miram Shah koordinerer Paktika, Paktia, Khost, Logar og Wardak. Gerdi Jangal har et særskilt ansvar for Helmand og Nimroz (Giustozzi 2012a), s. 61; Roggio 2010).

Giustozzi (2012a) har pekt på at grensene mellom ledelsen i Rahbari shura og den regionale Quetta-shuraen er uklar, og at flere personer er representert i begge, og også at det i en del sammenhenger er uklart om en gruppe eller et nettverk er en del av Taliban. Taliban synes til en viss grad å være i stand til å rotere kommandanter og slik sett bevare enhet og forhindre fraksjonering og styrke ledelsens kontroll (Giustozzi 2012b).

¹⁵ Layha fra 2010 omtaler svært ulike områder som disiplin, behandling av fiender og forrædere, organisering av straff og rettergang, samt regler for dagligliv (Die Weltwoche 2006). Omkring halvparten av de 85 paragrafene i 2010-utgaven er retningslinjer knyttet til kamp og konflikt; paragrafene 4, 7, 17, og 9–16 (fanger), 17–22 (spioner), 23–26 (medløpere/kollaboratører), 27–33 (krigsbytte), 56 (angrep), 57 (selvmordsangrep), 67–73 (adferdsforbud) og 81 (fremtreden /«uniformering»).

2.4.3 Endringer og splittelser i organisasjonen

Det hersker ulike oppfatninger om strategiske spørsmål blant sentrale Taliban-komandanter, spesielt når det gjelder dialog og tilnærming til afghanske myndigheter. Forholdet mellom de som har beveget seg i retning av dialog og de slutter seg til en mer konfronterende linje har blitt tydeligere etter mulla Omars død. Talibans lederskap vil primært forhandle med USA, og det er ulike oppfatninger innen lederskapet hvorvidt det er hensiktsmessig å samtale med afghanske myndigheter. Pr. april 2016 foregår ingen direkte samtaler mellom Taliban og afghanske myndigheter (samtale med diplomatisk kilde, april 2016).

I november 2015 beskrev Antonio Giustozzi både endringer i organisasjon og konfliktlinjer mellom de sentrale shuraene/nettverkene. Quetta-shuraens posisjon er både styrket og svekket, og samtidig som tilslutningen er økende, er flere kommandanter skeptiske. Det er, ifølge Giustozzi, etablert, eller er i ferd med å bli etablert, en alternativ shura i Quetta; som han omtaler som «the new Quetta Shura». Denne shuraen skal også styre en komité i Iran, «the Mashhad Office», som opprinnelig ble opprettet av Quetta-shuraen. Mashhad-kontoret er, ifølge Giustozzi, mer et interessekontor enn en shura.

2.4.4 Mashhad Office

Iran har styrket forbindelsen til Taliban, både i form av økonomisk støtte og tilretteleggelse av flere treningsfasiliteter. Giustozzi bekreftet i samtale med Landinfo (november 2015) rapporter i media om at organisasjonen har opprettet en representasjon i Mashhad. Giustozzi mener at støtten fra Iran har vært vesentlig for organisasjonens økte slagkraft. Det foreligger imidlertid begrenset informasjon om Talibans aktiviteter i Iran og eventuelle konsekvenser for utviklingen i Afghanistan.

2.4.5 Sentrale fagkomiteer/fagråd

Sentralt i Talibanorganisasjonen står en rekke fagkomiteer eller -kommisjoner, jf. kapittel 2.3.1. Taliban melder fra tid til annen, blant annet på sine nettsteder, om «formelle råd» eller komiteer med ansvar for særskilte funksjoner eller fagområder, for eksempel media, finanser, etc. Giustozzi & Franco (2013) fremholder at Taliban har flere ulike fagkommisjoner. De påpeker at fagkommisjonene «play a role of shadow ministries». Slik Landinfo forstår det; altså som departementer i en regjering. Forbindelsene til Quetta-shuraen, i denne sammenhengen regjeringen, er tydelige, idet mange av medlemmene i shuraen også har sentrale posisjoner i komiteene (Roggio 2010, Siddique 2014). Det skal blant annet være komiteer for utdanning, kultur, rekruttering, fanger, finans, repatriering og et Ulama-råd.¹⁶

Det fremstår ikke som klart hva komiteene er; er de politiske, faglige aktører eller administratorer? De ulike komiteenes funksjon, sammensetning og virkeområde er antagelig avhengig både av fagområde og hvem som til enhver tid er medlemmer. Det eksisterer slik sett ikke faste prosedyrer og forvaltningsstrukturer på ulike fagområder. Representasjon av flere nettverk reduserer antagelig også evnen til å treffe og å implementere beslutninger. Giustozzi & Franco (2013) peker for eksempel på at Taliban har to utdanningskommisjoner med ulikt ansvarsområde og organisasjon. Samtidig som disse opererer i samme områder, er de organisert

¹⁶ Ulama: islamske teologer.

forskjellig og, ifølge Giustozzi, «they do not really cooperate» (Giustozzi & Franco 2013). Giustozzi har tidligere stilt spørsmål ved i hvilken grad slike «commissions» reflekterer etablerte realiteter. Det er det antagelig fremdeles grunn til å gjøre.

2.5 TALIBAN-LEDERSKAP I AFGHANISTAN

Det øverste nivået i Taliban-hierarkiet i Afghanistan er skyggemyndigheter på provinsnivå. Verken på provins- eller lokalnivå er Taliban-myndigheter stabilt etablert noe sted i Afghanistan. Taliban har kontroll¹⁷ i kun et fåtall av landets rundt 400 distrikter; mellom ti og femten, fem av disse distriktene ligger i Helmand-provinsen (samtale med internasjonal organisasjon, april 2016), og er ikke i en posisjon som åpner for å etablere noen permanent, alternativ forvaltning noe sted i Afghanistan.

2.5.1 Provinsguvernører

Guvernøren er Talibans øverste representant i en provins. Slik Landinfo forstår det, er guvernørrollen både en militær, politisk og administrativ rolle (Johnson & DuPee 2012).

Guvernørene har antagelig svært ulik betydning og funksjon i ulike provinser, og i stor grad avhengig av organisasjonens «fotfeste» i den enkelte provins. Guvernøren er sentral i hierarkiet, og posisjonens betydning illustreres ved at mange guvernør har vært erfarne og betydelige maktpersoner innenfor nettverket. Eksempelvis har både Mansour og mulla Mohammad Hassan Rehmani vært guvernører i Kandahar, mulla Nasir i Ghazni og Siraj Haqqani i Paktika.

En rekke guvernører er drept, mens enkelte åpenbart er lite til stede i sine provinser. Mange oppholder seg i lange perioder i Pakistan og opererer derfra. De som er til stede i Afghanistan blir ofte skiftet ut eller forflyttet for ikke å bli sporet og drept. Guvernørene er *skyggeguvernører* i alle betydninger av ordet, og Talibans «alternative provinsadministrasjon» har antagelig svært varierende nedslagsfelt og betydning i ulike provinser.

Skyggeguvernørenes handlingsrom og innflytelse på strategiske valg og angrepsprofil varierer nok også, blant annet avhengig av lokale kommandanters posisjon. I 2010 hadde Landinfo samtaler med en kilde som var ansvarlig for dialogen med Taliban i forbindelse med en kidnapping av to lokale medarbeidere i en hjelpeorganisasjon. Det viste seg da at Taliban ikke stod bak kidnappingen, men skyggeguvernøren klarte likevel i løpet av relativt kort tid «å løse» saken gjennom sitt lokale nettverk. Guvernøren var både i stand til å få informasjon om kidnapperne (som ble beskrevet som kriminelle pakistanere), få løslatt gislene, reagere mot kidnapperne og sørge for at de returnerte til Pakistan. Saken illustrerer hvor effektive nettverkene kan være, og hvor kort vei det i enkelte sammenhenger er mellom ledelsen og lokale operative enheter.

Taliban har ved behov, for eksempel i forbindelse med komplekse militære operasjoner, kapasitet til effektiv og rask informasjonsformidling, både horisontalt og vertikalt. Informasjonen flyter ikke innenfor en fast rollestruktur, men innenfor fleksible uformelle og personlige nettverk. Giustozzi har påpekt hvordan

¹⁷ For mer om Talibans kontroll, se kapittel 3.

kommandanter for små grupper har direkte relasjoner til toppledelsen, og at sentrale ledere på sin side har sterke relasjoner til personer på grasrota (Giustozzi 2010).

2.5.2 Provinsråd

Giustozzi antydte i 2010 at det – på provinsnivå – eksisterer utvidede lederråd; «provincial leadership councils also reportedly exist». Hans bruk av «reportedly» er antagelig fremdeles berettiget i 2016. Svært lite taler for at strukturer som provinsråd eksisterer permanent i noen provinser.

Johnson & DuPee omtaler provinsledelsen som et råd (*commission*) bestående av fem personer som skal være tilstede i sine områder hele tiden. De peker på rådenes politi- eller militærrelaterte oppgaver; om «any issues arise between the Taliban and local residents», skal provinsrådet etterforske og løse saken. Rådet skal også sørge for at kriminelle ikke blir med i Taliban og sikre at Taliban «are abiding by the Layeha and are being effective» (Johnson & DuPee 2012). Om rådenes kjerneansvar er som antydte, illustrerer det igjen at det neppe eksisterer reelt operative forvaltningsstrukturer. I den utstrekning slike strukturer eksisterer, synes de å være rettet inn mot organisasjonenes konfliktrelaterte aktivitet.

2.5.3 Distriktsguvernører

Dette er en lederfunksjon på distriktsnivå. Slik Landinfo forstår rollen, er den antagelig mer politisk-administrativ enn militær. Funksjonen opprettes i områder

Where the mujahedin of the Islamic Emirate have prominent and visible activities (Layeha § 35) (Johnson & DuPee 2012).

Mens skyggeregjeringer¹⁸ (*provincial commissions/shadow governors*) sannsynligvis er etablert i alle provinser, er det lite som taler for at distriktsadministrasjonen er tilsvarende etablert i alle distrikter. Giustozzi hevder at Taliban allerede fra 2006 etablerte et alternativt rettsvesen og utnevnte distriktsguvernører i enkelte distrikter hvor «they were confident of their territorial control» (Giustozzi 2010).

2.5.4 Kommandanter for celler på landsbynivå/militser

Kommandantene eller nettverk rundt personer med lokal innflytelse utgjør grunnfjellet i Taliban; normalt er det ikke tale mer enn 10-50 soldater/krigere fra et lokalsamfunn under kommando av en lokal karismatisk leder. Soldatene har ofte vanlig arbeid i tillegg (deltidssoldater/sesongsoldater). Giustozzi (2010) har beskrevet dem slik:

At the lowest level, the networks consist of a local commander with a few fighters gathered around him, usually recruited personally by him on the basis of his reputation as a leader.

Disses aktivitet er primært av militær karakter, men varierer antagelig fra område til område. Aktiviteten avhenger i noen grad av den enkelte kommandants maktgrunnlag, og hva slags personlige relasjoner han har til personer i eller nær Talibans sentrale ledelse. Relasjonen mellom slike grupper og befolkningen er antagelig mer preget av lokale forhold/tradisjoner, enn den kjensgjerning at gruppene er lojale til Taliban. De har frihet til å planlegge og gjennomføre aksjoner, samtidig

¹⁸ Det er åpenbart variasjoner i antallet rådsmedlemmer, funksjonskapasitet og -område.

som de er under regional kommando. Langt de fleste av Talibans aksjoner og angrep er initiert av slike lokale grupper. Både de store geografiske avstandene, begrensede sikre kommunikasjons-kanaler og nettet av tradisjonelt lokalorienterte kommandanter, tilsier at det ikke vil skje noen snarlig endring i dette generelle bildet.

Det er antagelig også innenfor disse gruppene det meste av rekrutteringen til Taliban foregår, noe som betyr at rekrutteringen skjer i tråd med lokale normer og tradisjoner.

Talibans interne retningslinjer antyder at slike grupper er under en form for forvaltningsmessig kontroll av regionsguvernører (Heads of Zone) og provinsguvernører (Provincial Governors), som beskrevet i Layha § 36 (Johnson & DuPee 2012). Gruppenes selvstendighet avhenger av lokale forhold.

2.6 FUNKSJON OG STABILITET

Det er i utgangspunktet den uavklarte sikkerhetssituasjon som gjør at den sentrale posisjon som er gitt Quetta-shuraen og *Amir al-Muminin* rettslig, politisk-administrativt og militært (Layha, §§ 10, 12, 16, 17, 18, 33, 40) ikke kan følges opp i praksis. Lite taler for at Taliban i noe område har etablert en stabil forvaltning. Samtidig gir antagelig en artikkel i The Telegraph fra juni 2010 fremdeles en dekkende beskrivelse av det «myndighetsapparatet» Taliban har etablert i enkeltdistrikter, hovedsakelig i sør og sør-østlige områder. En kilde hevder at på landsbygda i Zhari-distriktet (Kandahar-provinsen), «The Taliban have everything they used to have when they were in government. They have a governor, they have judges, they even have their own police force» (Farmer 2010). En lokal forskningsorganisasjon mener at Taliban har nettverk i hele landet, også i Panjsher, men at de ideologiske hard-core talibanerne hovedsakelig opererer i sør og sørøst.

Taliban har reorientert og reposisjonert seg etter utfasingen av det internasjonale militære nærværet. Den endrede konfliktdynamikken har bidratt til en utvikling i retning av desentralisering og tilpasning til lokale forhold. I de østlige delene av landet er stammestrukturene sterke. Taliban kan ikke utfordre stammene åpent, og er avhengig av velvilje fra de eldre for å kunne operere. I sør er stammene svakere, mer fragmenterte, og krigsherrene sterkere. Slik Landinfo forstår det bør ikke det bety at den sentrale styringen er svekket, spesielt fordi det er et omfattende nettverk av personlige relasjoner mellom sentrale ledere og ledere på lokalt nivå.

2.7 SÆRFORVALTNING

2.7.1 Justisvesen

Reetablering av et sharia-basert rettsvesen er ett av Talibans politiske mål, og på sett og vis kjernen i det religiøse idégrunnlaget som konstituerer organisasjonen. Et samfunn basert på sharia er i overensstemmelse med «Guds vilje» (Zaeff 2010). Det skal være etablert en kommisjon i Peshawar med administrativt ansvar for rettssystemet. Øverste domstol skal være lokalisert i Nawzad i Helmand.

Domstolsvesenet er omtalt slik i § 38 i Layha:

The officials of each province shall establish a shari'a-based court at the provincial level that shall have one judge and two knowledgeable ulema. The court shall address the cases province wide that other ulema and officials have not been able to resolve in the districts and villages (Clark 2011).

Taliban hadde åpnet domstoler i Helmand og Kandahar og etablert rettspleie¹⁹ i flere distrikter på den afghanske landsbygda allerede i 2008, også i Kabuls nærområder (Dressler & Forsberg 2009). Enkelte har ment at domstolene ikke bare har jurisdiksjon på landsbygda, men også i enkelte byer. Folk blir hentet for å delta i rettsprosesser i nærliggende distrikt, eksempelvis fra Kandahar by til nabadistriktet Arghandab (Dressler & Forsberg 2009). Før 2010 var de fleste av Talibans domstoler i faste, kjente lokaler, mens det i perioden etter hovedsakelig er etablert mobile domstoler. I 2014 er det opprettet domstoler både i provinser i sør, øst og vest, eksempelvis i Herat (Forbes 2013). Talibans ideelle rettssystem er todelt helt ned på distriktsnivå, det vil si med ankeanledning, men systemet er ikke implementert:

In practice, few if any province really have High Courts at the district level and often they have no High Court at all. A number of provinces have a single High Court at the provincial level (for example, Faryab), which only seems to handle appeals (Giustozzi, Franco & Baczko 2012).

Etablering av rettsinstanser kan være et uttrykk for at Taliban mener å ha eller har en viss form for kontroll i det aktuelle området. Slik Landinfo forstår situasjonen, er «domstolene» i realiteten tradisjonell religiøs/tradisjonell rettsutøvelse som ikke krever særskilte strukturer. «Domstolene» kan settes innenfor en nøytral sivil ramme, og er til dels uavhengige av hvem som har den militære kontrollen i et område. Landinfo mener at eksistensen av mobile domstoler er en indikasjon både på fleksibiliteten i Talibans alternative rettsforvaltning og at den, i en viss utstrekning, er operativ uavhengig av militære styrkeforhold.

I en artikkel i New York Times presenteres en sak som kan illustrere vurderingen:

Mr. Khan turned to the Taliban. The men brought their evidence and witnesses to a house in the border town of Chaman and presented their case (Ahmed 2015).

Giustozzi peker på sentrale ulemper ved mobile domstoler som operer i usikre områder, korte forhandlinger og dommer tatt på uforsvarlig/utilstrekkelig grunnlag, når rettsforhandlinger «started getting resolved in one hour or even less the room for incautious sentences grew to the point that many villagers saw this as a major liability» (Giustozzi, Franco & Baczko 2012).

Domstolenes virksomhet bidrar til å gi legitimitet og autoritet til sharia og Taliban. Myndighetene har verken klart å bygge opp en fungerende og tillitsskapende rettsforvaltning eller å etablere lov og orden etter 2001. Rettsvesenet er preget av utilstrekkelig kompetanse, korrupsjon, sendrektighet og politisering. Et lokalt munnhell er antagelig representativt for den jevne afghaners oppfatning av rettssystemet: «Om du skal få løst en tvist om en jordbrukseiendom i retten, må du selge kyllingene, kuene og kona.» Talibans rettsforvaltning fyller et behov, og organisasjonens omdømme bidrar antagelig til at dommene blir implementert (Ahmed 2015).

¹⁹ Både politi, dommere og fengsel.

Talibans domstoler treffer beslutninger både i sivile og i strafferettslige saker (antagelig først og fremst *hudud*-saker²⁰). Domstolene behandler brudd på Talibans egne retningslinjer og tradisjonelle lovbrudd som tyveri og vold, samtidig som de regulerer og balanserer sivilt liv, eksempelvis i tilfeller hvor det foreligger konflikter om land. Domstolene fungerer således både politisk disiplinerende og samfunnsbevarende.

Hva gjelder spørsmål om rettsikkerhet og menneskerettigheter, er det, i likhet med hva som er tilfeller for all annen rettsforvaltning i Afghanistan, åpenbare svakheter også ved Talibans rettspraksis, både hva gjelder prosedyrer, regelanvendelse, praksis og straffeeksesis. Bevegelsen har hatt problemer med å rekruttere kompetente dommere, og sharia er heller ikke alltid retningsgivende for avgjørelsene (Giustozzi, Franco & Baczko 2012). Mange av avgjørelsene og prosessene er i strid med sentrale og grunnleggende menneskerettigheter, spesielt kvinner og barns (Ahmed 2015).

Samtidig påpeker Giustozzi (Giustozzi, Franco & Baczko 2012) at domstolenes håndtering av sivile konflikter og ordinær kriminalitet «have achieved a relatively high degree of perceived fairness», mens behandling av politiske saker er «a field where the Taliban are still often recurring to arbitrary executions (despite internal rules to the contrary) or to show trials where the defendant does not have a fair chance» (Giustozzi, Franco & Baczko 2012). Taliban oppfattes av mange afghanere som en mer effektiv og mindre korrupt rettsforvalter enn myndighetene, og Landinfo er ikke kjent med informasjon som indikerer at nepotisme bidrar til at Talibans rettspraksis er i strid med pashtunwali eller sharia.

Det fremstår som åpenbart at mobile domstoler som avsier muntlige dommer i et miljø med borgerkrigsliknende tilstander ikke er et godt grunnlag for institusjonell hukommelse, og således reduserer mulighetene for forsvarlig og reell ankebehandling. Taliban skal ha etablert en høyesterett i Nawzad-distriktet i Helmand, og enkelte hevder at retten behandler 20-25 ankesaker pr. dag. Likeledes eksisterer det i enkelte områder, for eksempel i de som kontrolleres av Peshawar-shuraen, en samordnende forvaltning, både juridisk og administrativt:

Handing over every verdict to the Military Commission for implementation after considering it, making recommendations for the appointment and rotation of the judges, issuing guidelines to new judges and drafting leaflets and declarations. Different members of the Executive Commission seem to have responsibility for supervising specific districts. When a judge cannot decide on a particular case, he can consult the Executive Commission for help and advice (Giustozzi, Franco & Baczko 2012).

I sin årsrapport for 2015 refererer UNAMA til rettslige overgrep fra Taliban som «parallel justice structure punishments» og organisasjonen registrerte ca. 20 % nedgang i overgrep som følge av denne kategorien menneskerettighetsbrudd i 2015. I 2015 registrerte UNAMA

[...] 44 incidents of Anti-Government Elements, including Taliban, punishing civilians for alleged infractions of Sharia law, perceived offences, and

²⁰ Sanksjoner for handlinger som betraktes som forbrytelser mot Gud i henhold til koranen innenfor islamsk rettstradisjon (fiqh), eksempelvis utenomekteskapelig sex (zina) og apostasi (det hersker uenighet om apostasi er hudud)..

allegations of spying. UNAMA documented summary executions (by stoning, beheading, shooting, hanging, and the toppling of a wall on the accused), lashings and illegal detention carried out by Anti-Government Elements. [...] Death sentences and lashings by Anti-Government Elements resulted in 76 casualties comprising 60 deaths and 16 injured (UNAMA 2016).

Landinfo mener at lite eller ingenting taler for at Talibans domstoler på lokalt nivå representerer satellitter i et sentralt system eller forvalter en særskilt sentralt bestemt sharia-tolkning.

2.7.2 Skattelegging

Flere av Landinfos kilder har hevdet at Taliban har organisert skatteinnkreving i områder hvor de har godt fotfeste, og det skal blant annet være etablert en særskilt sentral logistikkorganisasjon i Quetta.

Skatt er normalt lovpålagte ytelser uten vederlag fra private til myndigheter.²¹ Taliban eller andre opprøreres innkreving av økonomiske eller andre midler er således ikke skatt, men kan, avhengig av betalers holdning og inndrivelsesmetode, være alt fra kriminalitet til «politisk støtte». Fravær av fungerende myndigheter, tradisjoner og langvarige lokale og nasjonale konflikter har skapt tradisjon for at lokale maktgrupperinger av ulike beveggrunner driver inn midler fra private for å finansiere sin virksomhet. Taliban er ikke noe unntak i så henseende, og inndriving av midler fra enkeltpersoner utgjør sammen med internasjonale donasjoner, narkohandel og beskyttelsespenger en del av inntektsgrunnlaget.

Afghanske emigranter og donorer i Gulfen representerer en viktig inntektskilde for Taliban (CFR 2014). Taliban mottar antagelig også støtte fra myndigheter i Saudi Arabia, Pakistan og Iran. I tillegg driver organisasjonen utstrakt skattelegging av økonomisk aktivitet i Afghanistan, også av virksomheter knyttet til gjenoppbygging og bistand. En lokal kilde (samtale i Kabul 2013) hevdet at Taliban har forbausende god oversikt over lønnen til organisasjonens lokalansatte. Taliban mottar også betydelige donasjoner fra muslimer og muslimske organisasjoner i en rekke land (Giustozzi 2010).

Informasjon som gjelder for alle områder om i hvilken grad og hvorledes slik innkreving er organisert, er ikke tilgjengelig, men det er stor variasjon i nettverkets og skyggeadministrasjonenes maktbaser og muligheter til å påvirke forholdene i ulike områder. I de største byene er handlingsrommet til å drive systematisk skatteinnkreving antagelig begrenset. Generelt er nok nettverkets evne til å inndrive skatt fra befolkningen best på landsbygda, noe som betyr at jordbruk og bønder oftere blir skattlagt, og at skattleggingen kan ha relativt systematisk karakter i de pashtunske kjerneområdene. I 2012 pekte FN på at Taliban praktiserer to former for skatt, *ushr* («tiende», 10 % på grøde) og *zakat* («almisse»²², 2,5 % på eiendom) (UN Security Council 2012). Skattleggingen får således karakter av en religiøs og tradisjonell forpliktelse. Det er ulike oppfatninger om omfanget av religiøs

²¹ Underforstått legitime myndigheter som redistribuerer midlene i form av tjenester, investeringer, etc.

²² Å betale zakat (almisse) er en religiøs plikt for muslimer med inntekt over et minimumsnivå. Det er få stater med muslimsk majoritet i moderne tid som samler inn zakat som en skatt og siden redistribuerer midlene, i de fleste muslimske land er det opptil den individuelle muslim å donere zakat gjennom religiøse veldedige organisasjoner.

skattelegging, og en velinformert NGO (oktober 2013) mener at innkreving av den islamske skatten ushr ikke er gjennomført noe sted i Afghanistan. Offisielt er Taliban holdning til religiøs skatt klar, og er regulert i Layha, § 71 (Clark 2011).

Samtidig som det er klart at Taliban ikke er legitime myndigheter, står organisasjonen sterkt blant deler av befolkningen i flere områder og har et visst folkelig legitimitetsgrunnlag. Giustozzi mente at Taliban flere steder blir «hilst velkommen», blant annet fordi de leverer forutsigbar justis, men også fordi den konfliktrelaterte volden enkelte steder blir redusert.

Ifølge Bali (2011) er skattelegingsregimet velorganisert, og innebærer at kommandanter på landsbynivå i enkelte områder utsteder kvitteringer. Bali antyder at Taliban har utviklet seg til en mafiaorganisasjon som innkrever beskyttelsespenger, og at undersøkelser viser at over 80 % av befolkningen i sør mener at «Taliban is in it for the money». En serie bestemmelser i Layha, § 67-73, er på sett og vis en erkjennelse av at kriminalitet er en utfordring for organisasjonen.

Det hersker ikke bare divergerende informasjon om skattesystemets omfang, men også om hvordan manglende skattebetaling sanksjoneres. En kilde i Helmand antyder overfor Deutsche Welle at «I know farmers who were too poor to pay Taliban taxes or simply did not want to pay the group. They were taken from their homes and no one knows where they are now» (Domínguez 2016). En representant for en afghansk NGO (samtale i Kabul, 2013) hevdet at det som hovedregel skal være et element av frivillighet om befolkningen vil gi eller ei, men ofte vil de bidra for å unngå problemer og få leve i fred. En lokal journalist som arbeider i Jalalabad hevdet overfor Landinfo (møte i Kabul, april 2016) at i distriktene Sherzad og Hesarak i Nangarhar-provinsen betaler befolkningen ti prosent skatt til Taliban. Journalisten mente at skatteinntektene er årsaken til at Taliban støtter opiumsproduksjonen i området.

Skattelegging er én av funksjonene organisasjonen prøver å styre fra sentralt hold, blant annet antagelig for å forhindre at enkeltkommandanter blir økonomisk uavhengige (Giustozzi 2007, s. 84). Selv om sentralledelsen ønsker å ha, og i mange henseende har, kontroll over nettverket, peker flere kilder på at

some Taliban factions have adopted warlord-like behavior. Taliban factions levy taxes, extort companies – including international military and development contractors – in protection rackets, exploit natural resources, and traffic opium poppy (CFR 2014).

Opprørerne trenger bidrag fra lokalbefolkningen for å kunne operere i et område, uavhengig av om de har lokal tilhørighet eller ikke; enten det er i form av midlertidig husrom, mat eller økonomiske bidrag. Det er nærliggende å tro at manglende tilhørighet kan påvirke omfanget av trusler og vold i forbindelse med krav om slik støtte. Relasjonen mellom lokalbefolkningen og talibanere utenfra kan likne mer på relasjonen mellom veifarende og opprørere på kontrollposter i opprørernes regi. Postene er primært satt opp for kontroll, men kan også benyttes til å innkreve «avgifter» av dem som ferdes langs veien.

Landinfo er ikke kjent med informasjon som kan indikere at Taliban har en forvaltningsstruktur som innebærer at personer som har unnlatt å støtte organisasjonen i et område, blir stilt ovenfor dette kravet om personen forlater området og slår seg ned i et annet område, eksempelvis i en større by eller i Kabul.

3. MYNDIGHETSUTØVELSE – REELL MYNDIGHET

3.1 TALIBANKONTROLL VS. MYNDIGHETSKONTROLL

Hva som representerer *myndighetskontroll* i motsetning til *Talibankontroll* i et område, er et vanskelig tema. Ulike perspektiv og parametre kan gi grunnlag for diametralt forskjellige konklusjoner med hensyn til hvem som kontrollerer. Generelt har Taliban eller opprørerne styrket sine posisjoner i alle landets områder etter utfasingen av det internasjonale militære engasjementet, og myndighetens styringsmuligheter og styringspotensiale har således kontinuerlig blitt svekket; antagelig mest i de områdene som er mest omstridt. Det vil si de områder hvor det registreres flest konfliktrelaterte hendelser; provinsene i øst, sør-øst og sør.

Det generelle bildet og den generelle utviklingsretningen er imidlertid i liten grad endret. Myndighetene har kontroll i sentrale urbane områder som Kabul, i provinshovedsteder og de fleste halv-urbane strøk (distriktssentre).²³ Det behøver imidlertid ikke bety at myndighetene faktisk har kontroll over lov og ordens-situasjonen, kan beskytte innbyggerne mot konfliktrelatert vold eller at forvaltnings-apparatet er intakt. På den annen side behøver ikke det at myndighetenes tilstedeværelse er redusert eller at lov-og-ordensmyndighetene/sikkerhetstyrkene står svakt i et område bety at et alternativ er på plass og at opprørere opererer som myndigheter (Weiss & Roggio 2015). Svekket myndighetskontroll er ofte et resultat av at de som tradisjonelt styrer har inngått nye allianser, og ikke en endring med hensyn til hvem som setter dagsorden lokalt.

Kontroll må innebære en grad av forutsigbarhet og stabilitet, og situasjonen i de fleste omstridte områder i øst, i sør og i sentrale strøk er flytende og labil. Dette preger også omstendighetene i de fleste av de tilfellene hvor Taliban rapporteres å ha overtatt kontrollen over et område. Overtakelsen av Kunduz, selv om Talibans kontroll her var mer temporær karakter enn i distrikter opprørerne har overtatt i sør, illustrerer dynamikken og problemer med å stadfeste hva som skjer i det enkelte område og hva opprørernes overtakelse får av konsekvenser. Taliban er inne og myndighetenes sikkerhetstyrker er fraværende i en kortere eller lengre periode, for så å gjeninnta området (for en kortere eller lengre periode). Hva som skjer, og hvilke praktiske konsekvenser myndighetsfraværet og Talibans tilstedeværelse får, er det svært vanskelig å få etterrettelig informasjon om. Dette skjer oftest i områder preget av mye konfliktrelatert vold og partenes strategiske interesse av å styre informasjonsstrømmen påvirker den informasjonen som er tilgjengelig. De fleste slike områder ligger i dag i det pashtunske beltet langs grensen til Pakistan, spesielt provinsene Kandahar, Helmand, Nangarhar, Kunar og Khost, men også Ghazni, Laghman og Badakhshan.

3.2 INFORMASJON – REALITETER

Representanter for afghanske myndigheter har fra tid til annen referert til områder som Talibankontrollerte, som i juni 2015 da distriktene Dishu, Baghran, Nawa og Khak-e Afghan ble omtalt som de eneste Talibankontrollerte i Afghanistan (Nordland 2015). Hva som skal til før myndighetene omtaler et område slik, og hva det eksakt innebærer for lokalbefolkningen, foreligger det lite systematisk og

²³ Jf. kartene i del 3.3.

representativ informasjon om. Det meste av den informasjonen som foreligger er relatert til militære forhold og konfliktrelatert vold. I områdene omkring slike distrikter er det vanligvis konflikt om kontrollen, de er preget av krigshandlinger, og uavhengige kilder har sjelden tilgang. Landinfo antar at myndighetene har interesse av en negativ situasjonsbeskrivelse, mens Taliban har motsatt agenda.

I de områdene hvor Taliban kommer i en posisjon hvor organisasjonen i kortere eller lengere tid er etablert som en form for myndigheter, vil det være store variasjoner med hensyn til myndighetsutøvelse og hvilke konsekvenser slik får for sivile. I enkelte tilfeller vil det få konsekvenser for eksempel for helsetilbudet, i andre ikke; i noen områder blir skolegang for jenter umulig, i andre ikke; i ett område innføres én rettspraksis, i et annet område, en annen.

Taliban-kontroll eller sterkt nærvær vil altså utarte seg svært forskjellig i ulike områder. Det er åpenbart store variasjoner, som er avhengige av en rekke forhold; spesielt om og i hvilken grad Taliban er representert ved profesjonelle kadre uten lokal tilhørighet kontra soldater med lokal tilhørighet, dernest i hvilken utstrekning Taliban blir utfordret av nasjonale sikkerhetsstyrker.

I områder hvor kilder omtaler at Taliban «can govern or compel population behavior», bør det generelt legges til grunn at det kan bli innført en mer strikt tradisjonell rettspraksis og forvaltning av sharia, at grunnleggende rettigheter for kvinner, enten i mindre grad enn tidligere eller ikke blir tatt hensyn til, og at mulighetene til utvikling og utdanning for kvinner blir færre eller tatt bort. Giustozzi har ovenfor Landinfo gitt uttrykk for at lokalbefolkningen, blant annet i enkelte pashto-områder i øst, har mottatt Taliban positivt. Hovedårsaken skal først og fremst være at Taliban i slike områder anses som en mer forutsigbar aktør og en rettferdig forvalter av pashto-sedvane og religiøs rettstradisjon. Samtidig: at Taliban etablerer rettsforvaltning i et område behøver imidlertid ikke bety at bevegelsen kontrollerer området militært.

I en labil situasjon, hvor sterke parter har interesse av å fortelge informasjon, og hvor realiteten på bakken varierer, avhengig av både umiddelbar militær kontekst og tradisjon, av maktforhold, geografi, økonomi, etc., er det, slik Landinfo ser det, ikke mulig å presentere etterrettelig informasjon om konkrete forhold i områder som omtales som Taliban-kontrollert.

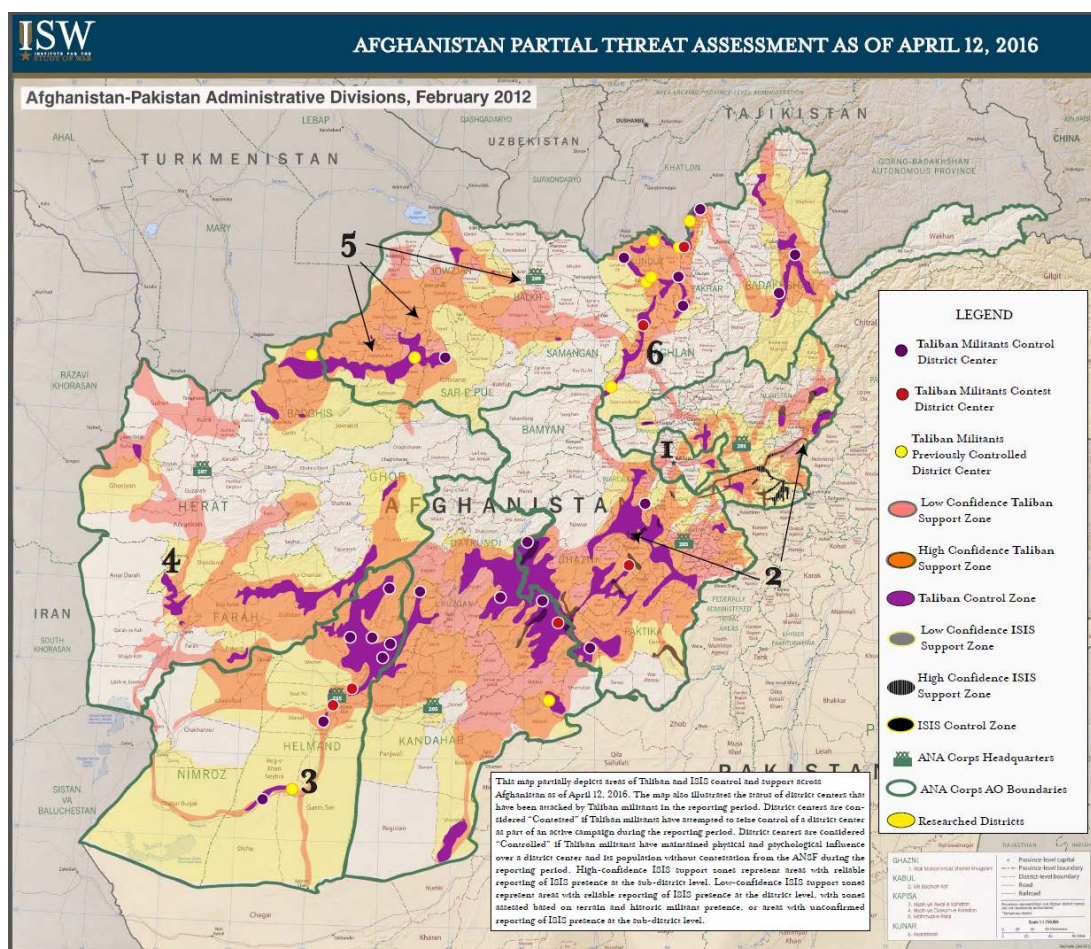
3.3 OVERSIKTSKART

Flere kilder, eksempelvis Institute for the Study of War (ISW), har utarbeidet oversiktskart som blant annet skal gi uttrykk for hvilke områder som kontrolleres av Taliban på et gitt tidspunkt eller over en periode. Kartet nedenfor skal reflektere situasjonen pr. medio desember 2015. ISW definerer kontroll på denne måten:

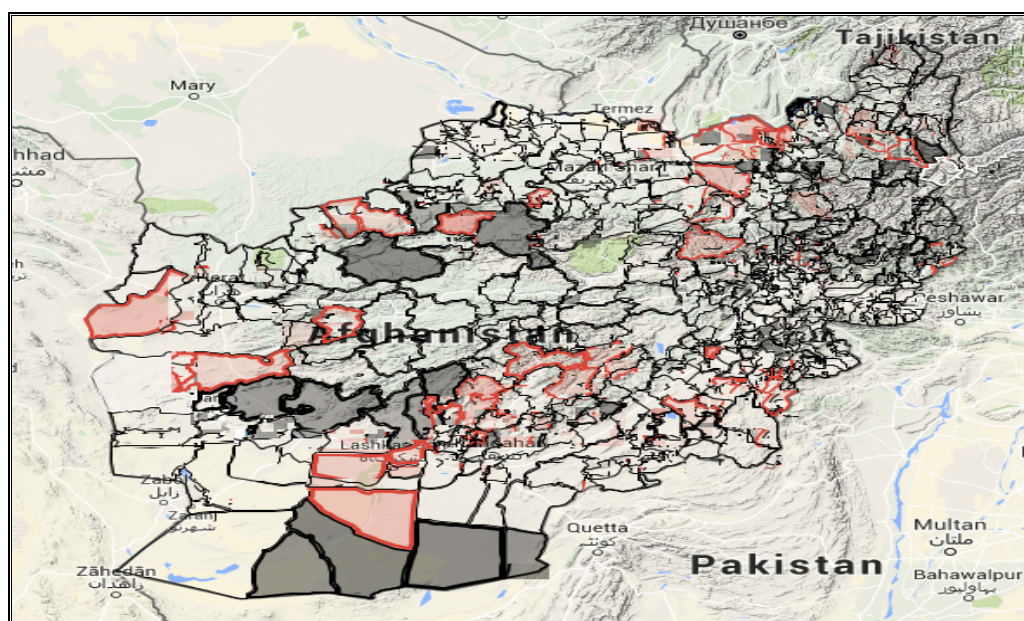
A Control Zone therefore refers to an area where an actor maintains capacity to repel opposing forces from that location, and often where that actor can govern or compel population behavior (Forrest, Denaburg & Gambhir 2016, s. 3).

Kartet nedenfor er ment å identifisere områder hvor «Taliban Militants control District Centres» (Forrest, Denaburg & Gambhir 2016, s. 2). Om Landinfo leser kartet korrekt, er både deler av Jaghori og Ajristan kategorisert som Talibankontrollert. Den informasjonen Landinfo har om disse områdene,

korresponderer ikke med en slik kategorisering. Dette gjelder også for enkelte andre områder på kartet:

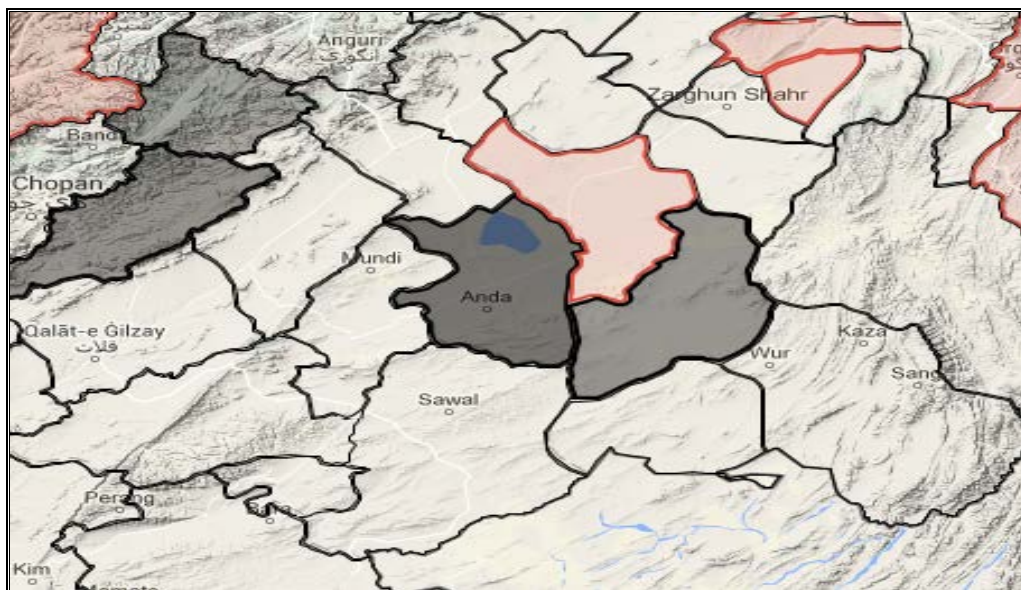
Kilde: ISW – Institute for the Study of War (Forrest & Gambhir 2016).

Kilde: Internasjonal organisasjon.

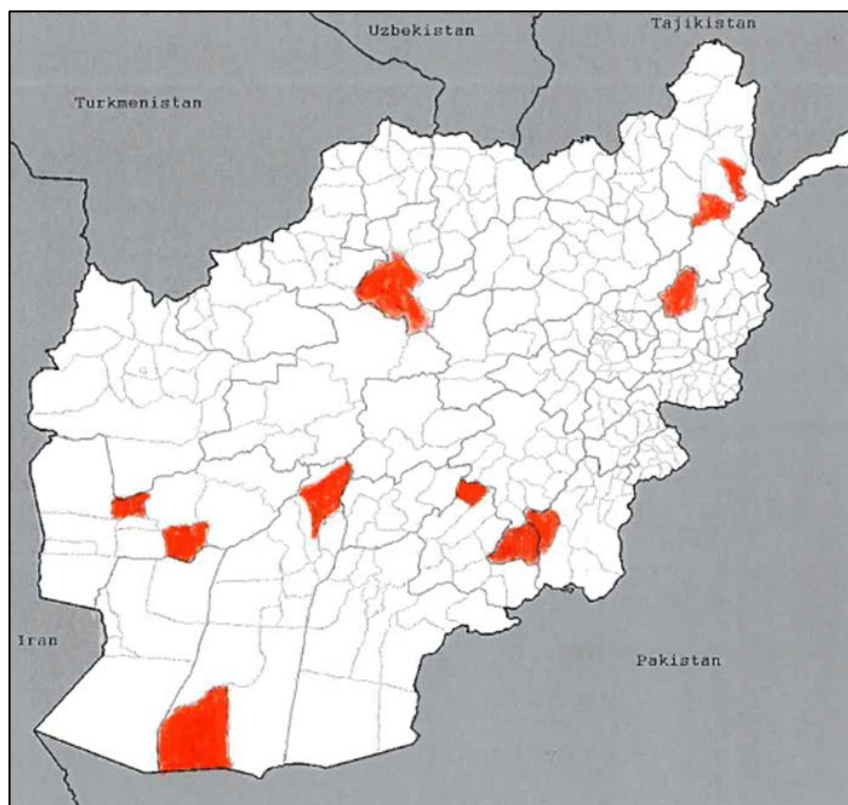
Temanotat **Afghanistan: Taliban – organisasjon, kommunikasjon og sanksjoner (del I)**

Ovenfor er et lignende kart utarbeidet av en kilde i stor internasjonal organisasjon som også skal identifisere Talibankontrollerte områder. Kartet er mer konservativt og, etter Landinfos mening, er presist enn ISW-kartet. Se eksempelvis utsnitt fra Paktika, Zabul og Ghazni nedenfor:

Kilde: Internasjonal organisasjon.

En annen kilde, også en velinformert og stor internasjonal organisasjon, har også utarbeidet et kart som skal identifisere Talibankontrollerte områder. Denne organisasjonens vurdering er, slik Landinfo forstår det, knyttet til grad av kontroll i distriktenes «distriktssentre».

Kilde: Internasjonal organisasjon.

Denne organisasjonen er mer tilbakeholden enn de øvrige med hensyn til å definere distrikter som opprørskontrollerte.

Landinfo er skeptisk til denne typen kontrollvurderinger, fordi parametere, datagrunnlag, kilder, etc. ikke er kjent. ISW-kartet og de to andre eksemplene som er presentert her, kan, etter Landinfos mening, ikke brukes til å identifisere områder hvor Taliban har avklart kontroll i betydningen «maintains capacity to repel opposing forces from that location, and [...] can govern or compel population behavior», men til å antyde hovedområder hvor opprørerne generelt står meget sterkt blant lokale grupper, eller hvor konfliktintensiteten i perioder er høy, og/eller hvor myndighetene i kortere eller lengre perioder ikke er representert med sikkerhetstyrker og andre myndigheter, og Taliban eller andre opprørere kan drive en form for begrenset forvaltning/rettsforvaltning i deres fravær.

4. REFERANSER

Skriftlige kilder

- AFP (2014, 4. mars). 13,700 Afghan security personnel killed in 10 years. *Express Tribune*. Tilgjengelig fra <http://tribune.com.pk/story/678845/13700-afghan-security-personnel-killed-in-10-years/> [lastet ned 22. februar 2016]
- Ahmad, Jibran (2015, 20. oktober). Dissident commanders meet to choose rival Afghan Taliban leader. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://in.reuters.com/article/afghanistan-taliban-idINKCN0SE2EX20151020> [lastet ned 5. januar 2016]
- Ahmed, Azam (2015, 31. januar). Taliban justice gains favor as official Afghan courts fail. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2015/02/01/world/asia/taliban-justice-gains-favor-as-official-afghan-courts-fail.html?_r=0# [lastet ned 21. februar 2016]
- Aziz, Omer (2014, 8. juni). The ISI's Great Game in Afghanistan .Irrespective of the election outcome, Pakistan will remain deeply involved in Afghanistan. *The Diplomat*. Tilgjengelig fra <http://thediplomat.com/2014/06/the-isis-great-game-in-afghanistan/> [lastet ned 23. mars 2016]
- Bali, Sita (2011, 21.november). The Taliban and the Poppy. *Staffordshire University – Guest & Debate [blogg]*. Tilgjengelig fra http://www.staffs.ac.uk/schools/art_and_design/amd_blogs/guest_and_debate/2011/the-taliban-and-the-poppy/ [lastet ned 21. desember 2016]
- BBC (2015, 4. august). Taliban political chief in Qatar Tayyab Agha resigns. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/world-asia-33770725> [lastet ned 4. september 2015]
- BBC (2016, 26. januar). Calling the new branch of IS – in Afghanistan. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/magazine-35344452> [lastet ned 2. februar 2016]
- CFR, dvs. Council on Foreign Relations (2014). *The Taliban – A CFR InfoGuide Presentation*. New York: CFR. Tilgjengelig fra http://www.cfr.org/terrorist-organizations-and-networks/taliban/p35985?cid=marketing_use-taliban_infoguide-012115#!/ [lastet ned 25. mars 2016]
- Clark, Kate (2011). *The Layha – Calling the Taleban to account. Appendix 1. The Taleban Codes of Conduct in English*. Kabul: Afghanistan Analysts Network. Tilgjengelig fra http://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads/downloads/2012/10/Appendix_1_Code_in_English.pdf [lastet ned 3. februar 2016]
- Dawi, Akmal (2014, 6. mars). Despite massive Taliban death toll no drop in insurgency. *Voice of America*. Tilgjengelig fra <http://www.voanews.com/content/despite-massive-taliban-death-toll-no-drop-in-insurgency/1866009.html> [lastet ned 14. februar 2016]
- Domínguez, Gabriel (2016, 21. januar). How the Taliban get their money. *Deutsche Welle*. Tilgjengelig fra <http://www.dw.com/en/how-the-taliban-get-their-money/a-18995315> [lastet ned 14. april 2016]
- Dressler, Jeffrey & Forsberg, Carl (2009, 21. desember). *The Quetta Shura Taliban in southern Afghanistan*. Washington D.C.: ISW. Tilgjengelig fra http://www.understandingwar.org/sites/default/files/QuettaShuraTaliban_1.pdf [lastet ned 7. april 2016]
- Farmer, Ben (2010, 12. juni). Life under the Taliban: how a boy of seven was hanged to punish his family. *The Telegraph*. Tilgjengelig fra <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/7823404/Life-under-the-Taliban-how-a-boy-of-seven-was-hanged-to-punish-his-family.html> [lastet ned 23. januar 2016]
- Forbes, Jami (2013, 23. mai). *The significance of Taliban shari`a courts in Afghanistan*. West Point: Combating Terrorism Center. Tilgjengelig fra <https://www.ctc.usma.edu/posts/the-significance-of-taliban-sharia-courts-in-afghanistan> [lastet ned 20. desember 2015]

- Forrest, Caitlin & Gambhir, Harleen (2016, 12. april). *Afghanistan partial threat assessment: April 12, 2016*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/backgroundunder/afghanistan-partial-threat-assessment-april-12-2016> [lastet ned 11. mai 2016]
- Giustozzi, Antonio (2007). *Koran, kalashnikov and laptop – The neo-Taliban insurgency in Afghanistan 2002-7*. London: Hurst.
- Giustozzi, Antonio (2010). *Negotiating with the Taliban – Issues and prospect*. New York: The Century Foundation. Tilgjengelig fra <http://tcf.org/assets/downloads/tcf-Giustozzi.pdf> [lastet ned 6. februar 2016]
- Giustozzi, Antonio (2012a). *Decoding the new Taliban – Insights from the Afghan field*. London: Hurst.
- Giustozzi, Antonio (2012b). *Taliban networks in Afghanistan*. Newport, Rhode Island: United States Naval War College. Tilgjengelig fra <https://www.usnwc.edu/getattachment/cb721e1e-7ec1-418b-934c-7aad90d187c4/Giustozzi-final-for-website.pdf> [lastet ned 6. desember 2015]
- Giustozzi, Antonio, Franco, Claudio & Baczko, Adam (2012). *Shadow justice – How the Taliban run their judiciary?* Kabul: Integrity Watch Afghanistan. Tilgjengelig fra <http://www.baag.org.uk/sites/www.baag.org.uk/files/resources/attachments/Integrity%20Watch%20Shadow%20Justice%20Dec.%202012.pdf> [lastet ned 13. april 2016]
- Giustozzi, Antonio & Franco, Claudio (2013, 9. juni). *The ongoing battle for the schools – Uprisings, negotiations and Taleban tactics*. Kabul: Afghan Analysts Network. Tilgjengelig fra http://www.afghanistan-analysts.org/wp-content/uploads/2013/06/20130610_AAN_Taleban_and_Schools_FINAL.pdf [lastet ned 6. januar 2016]
- iCasualties (u.å.). *Coalition deaths by year*. Stone Mountain: iCasualties. Tilgjengelig fra <http://icasualties.org/OEF/ByYear.aspx> [lastet ned 10. mai 2016]
- IEA, dvs. Islamic Emirate of Afghanistan (2015, 31. august). *Introduction of the newly appointed leader of Islamic Emirate, Mullah Akhtar Mohammad (Mansur), may Allah safeguard hi*. S.I.: IEA. Tilgjengelig fra <http://shahamat-english.com/introduction-of-the-newly-appointed-leader-of-islamic-emirate-mullah-akhtar-mohammad-mansur-may-allah-safeguard-hi/> [lastet ned 4. april 2016]
- Khaama Press (2015, 6. august). Once labelled 'Father of Taliban' Sami ul-Haq pledge allegiance to Mullah Mansoor. *Khaama Press*. Tilgjengelig fra <http://www.khaama.com/once-labelled-father-of-taliban-sami-ul-haq-pledge-allegiance-to-mullah-mansoor-1358> [lastet ned 2. desember 2015]
- Johnson, Thomas H. & DuPee, Matthew C. (2012, 16. februar). Analysing the new Taliban Code of Conduct (Layeha): an assessment of changing perspectives and strategies of the Afghan Taliban. *Central Asian Survey* 31(1), 77-91. Tilgjengelig fra <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02634937.2012.647844#.Vf6LsHiyWAE> [lastet ned 16. mars 2016]
- Landinfo (2008, 10. november). *Afghanistan: Tvangsrekruttering til Taliban*. Oslo: Landinfo.
- Landinfo (2015a, 8. april). *Afghanistan: Sikkerhetsrelaterte forhold*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3118/1/3118_1.pdf [lastet ned 28. april 2016]
- Landinfo (2015b, 9. september). *Afghanistan: Sivile afghanere tilknyttet internasjonal virksomhet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3219/1/3219_1.pdf [lastet ned 29. mars 2016]
- Landinfo (2015c, 20. november). *Afghanistan: Generell sikkerhet og veisikkerhet*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/3254/1/3254_1.pdf [lastet ned 28. april 2016]
- McNally, Lauren & Bucala, Paul (2015, mars), *The Taliban resurgent: Threats to Afghanistan's security*. Washington D.C.: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra

- <http://www.understandingwar.org/sites/default/files/AFGH%20Report.pdf> [lastet ned 11. mars 2016]
- NATO, dvs. North Atlantic Treaty Organization (2015, 8. desember). *Resolute support mission in Afghanistan*. Brussel: NATO. Tilgjengelig fra http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_113694.htm [lastet ned 11. april 2016]
 - Nordland, Rod (2015, 13. juni) Taliban attack police base in Afghanistan, killing 17. *New York Times*. Tilgjengelig fra http://www.nytimes.com/2015/06/14/world/asia/taliban-police-base-southern-afghanistan.html?_r=1 [lastet ned 16. mars 2016]
 - Qazi, Shereena (2015, 4. august). Taliban leaders dispute appointment of Mullah Mansoor. *Aljazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/2015/07/taliban-leaders-dispute-appointment-mullah-mansoor-150731151533576.html> [lastet ned 4. mars 2016] RAWA, dvs. Revolutionary Association of the Women of Afghanistan (u.å.). *Rawa photos*. Kabul: RAWA. Tilgjengelig fra <http://rawa.org/beating.htm> [lastet ned 9. mai 2016]
 - Reuters (2015, 13. august). Al Qaeda leader Zawahiri pledges allegiance to new Taliban chief – websites. *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://uk.reuters.com/article/2015/08/13/uk-afghanistan-taliban-qaeda-idUKKCN0QI1FS20150813> [lastet ned 2. mars 2016]
 - Roggio, Bill (2010, 23. februar). The Afghan Taliban's top leaders. *Long War Journal*. Tilgjengelig fra http://www.longwarjournal.org/archives/2010/02/the_talibans_top_lea.php [lastet ned 21. januar 2016]
 - Roggio, Bill (2015, 2. august). Jalaluddin Haqqani supports new Taliban emir, calls for unity. *Long War Journal*. Tilgjengelig fra <http://www.longwarjournal.org/archives/2015/08/jalaluddin-haqqani-supports-new-taliban-emir-calls-for-unity.php> [lastet ned 2. februar 2016]
 - Siddique, Abubakar (2014, 21. februar). The Quetta Shura: Understanding the Afghan Taliban's Leadership. *Terrorism Monitor* 12(4). Tilgjengelig fra http://www.jamestown.org/programs/tm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42006&cHash=7af7678306a23ff6734f35e261b15b90#.VfRR-HiyWAE [lastet ned 12. april 2016]
 - Stenersen, Anne (2010, 5. februar). *The Taliban insurgency in Afghanistan – organization, leadership and worldview*. Oslo: Norwegian Defence Research Establishment (FFI). Tilgjengelig fra <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.188.8432&rep=rep1&type=pdf> [lastet ned 1. februar 2016]
 - UNAMA, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan (2016, februar). *Afghanistan annual report 2015 – Protection of civilians in armed conflict*. Kabul: UNAMA. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/sites/default/files/poc_annual_report_2015_final_14_feb_2016.pdf [lastet ned 15. februar 2016]
 - UN Security Council (2012, 5. september). *Letter dated 4 September 2012 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 1988 (2011) addressed to the President of the Security Council*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2012_683.pdf [lastet ned 4. april 2016]
 - UN Security Council (2015, 2. februar). *Report of the Analytical Support and Sanctions Monitoring Team on specific cases of cooperation between organized crime syndicates and individuals, groups, undertakings and entities eligible for listing under paragraph 1 of Security Council resolution 2160 (2014)*. New York: UN Security Council. Tilgjengelig fra http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/79 [lastet ned 6. januar 2016]
 - Waldman, Matt (2014, april). *Strategic empathy. The Afghanistan intervention shows why the U.S. must empathize with its adversaries*. New York: New America Foundation. Tilgjengelig fra https://static.newamerica.org/attachments/4350-strategic-empathy-2/Waldman%20Strategic%20Empathy_2.3caa1c3d706143f1a8cae6a7d2ce70c7.pdf [lastet ned 19. januar 2015]
 - Weiss, C. & Roggio, B. (2015, 5. oktober). Taliban controls or contests scores of districts in Afghanistan. *Long War Journal*. Tilgjengelig fra

<http://www.longwarjournal.org/archives/2015/10/taliban-controls-or-contests-scores-of-districts-in-afghanistan.php> [lastet ned 10. mai 2016]

Muntlige kilder

- Diplomatisk kilde, e-post 15. august 2015 og samtale i Kabul 16. april 2016.
- FN-organisasjon, samtale i Kabul 19. april 2016.
- Antonio Giustozzi, samtale i Oslo november 2015.
- Internasjonale organisasjoner, samtaler i Kabul november 2015 og 17. april 2016.
- Lokal journalist, samtale i Kabul 17. april 2016.